

Office Compact

Online Essentials

Bestelnummer vbb31131408

<i>ISBN</i>	9789059064201
<i>artikelnummer</i>	vbb31131408
<i>titel</i>	Office Compact - Online Essentials
<i>versie</i>	juni 2014
<i>auteur</i>	Hans Mooijenkind, Dick Knetsch
<i>opmaak</i>	vanbuurtICT
<i>omslagontwerp</i>	vanbuurtICT
©	auteur

www.vanbuurtict.nl
www.vbb-online.nl
info@vanbuurtict.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade, die zou kunnen voortvloeien uit enige fout, die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Inhoud

1 Hoe internet werkt

1.1	Internet	6
1.2	Internetaansluiting	7
1.3	Webadressen	8
1.4	Protocollen	10
1.5	E-mail gebruiken	10
1.6	E-mailverkeer	11
1.7	Direct contact	13
1.8	Virtuele gemeenschappen	15
1.9	Internetdiensten	16

2 Veiligheid op internet

2.1	Veilig surfen	20
2.2	Beveiligde websites	20
2.3	Formulier invullen en betalen	24
2.4	Ongewenste software	26
2.5	Virussen	27
2.6	Cookies	28
2.7	Pop-upblokkering	29
2.8	Veilig het web op	31
2.9	Werken op een openbare computer	33
2.10	Spam, hoax, phishing en pharming	34
2.11	Netiquette	36
2.12	Doen en laten	37

3 Internet Explorer verkennen

3.1	Internet Explorer starten	40
3.2	Hyperlinks	42
3.3	Contextmenu's, sneltoetsen, balken en knoppen	44
3.4	Surfen	47
3.5	Stoppen en vernieuwen	49
3.6	Eerder bezochte pagina's	51
3.7	Tabbladen	52
3.8	Internet Explorer afsluiten	55
	Eindopdrachten	56

4 Favoriete webpagina's

4.1	Startpagina's	58
4.2	Favorieten maken en verwijderen	60
4.3	Favorieten indelen	63
4.4	Werkbalk Favorieten	65
4.5	Geschiedenis	66
4.6	Opruiming houden	67
	Eindopdrachten	70

5 Zoeken op internet

5.1	Zoekmachines	72
5.2	Zoeken met Bing	72
5.3	Zoeken met Google	75
5.4	Zoeken verfijnen	79
5.5	Geavanceerd zoeken	81
5.6	Afbeeldingen zoeken	83
	Eindopdrachten	86

6 Informatie verzamelen

6.1	Wikipedia	88
6.2	Afdrukken	93
6.3	Webpagina's opslaan	95
6.4	Informatie kopiëren en plakken	96
6.5	Informatie opslaan en delen	98
6.6	Informatie op internet	98
6.3	Auteursrecht: van wie is de informatie?	99

7 Outlook verkennen

7.1	E-mailadres	102
7.2	Outlook starten	102
7.3	E-mailaccount installeren	103
7.4	Outlook programmavenster	106
7.5	E-mailbericht maken en verzenden	110
7.6	E-mailbericht ophalen en lezen	112
7.7	Vensters en weergaven	114
7.8	Outlook Vandaag	118
7.9	Onderdelen van Outlook	119
7.10	Contactpersonen	122
7.11	Outlook afsluiten	124
	Eindopdrachten	126

8 E-mail: tekst opmaken en bewerken

8.1	Nieuw e-mailbericht	130
8.2	Tekst aanpassen	130
8.3	Kopiëren uit andere bron	131
8.4	Tekstopmaak	133
8.5	Spellingcontrole	135
8.6	Concepten	137
	Eindopdrachten	138

9 E-mailverkeer

9.1	Adresboek en contactpersonen	142
9.2	Aan, CC en BCC	145
9.3	Bijlagen invoegen	147
9.4	Bijlagen openen en opslaan	150
9.5	Bericht beantwoorden	153
9.6	Codes en tratering	155
9.7	Opvolgen en categoriseren	158
9.8	Bericht doorsturen	160
9.9	Allen beantwoorden	162
9.10	Automatische handtekening	163
	Eindopdrachten	165

10 E-mail beheren

10.1	Standaardinstellingen voor e-mail	168
10.2	Weergave van postvakken	169
10.3	Deelvenster Personen	174
10.4	Berichten sorteren	176
10.5	Berichten filteren en zoeken	177
10.6	Berichten indelen en verplaatsen	181
10.7	Snelle stappen	184
10.8	Berichtregels	186
10.9	Berichten verwijderen	190
10.10	Ongewenste e-mail	192
	Eindopdrachten	194

11 Contactpersonen

11.1	Contactpersonen	196
11.2	Adresboek	198
11.3	Contactpersoon toevoegen en bewerken	199
11.4	Distributielijst	202
	Eindopdrachten	207

12 Agenda

12.1	Afspraak maken en wijzigen	210
12.2	Afspraak verzetten en kopiëren	214
12.3	Datumnavigator	215
12.4	Agendaweergaven en navigeren	215
12.5	Terugkerende afspraken en gebeurtenissen	219
12.6	Afspraak versturen per e-mail	221
	Eindopdrachten	223

1

HOE INTERNET WERKT

In dit hoofdstuk:

- Internet
- Internetaansluiting
- Webadressen
- Protocollen
- E-mail gebruiken
- E-mailverkeer
- Direct contact
- Virtuele gemeenschappen
- Internetdiensten

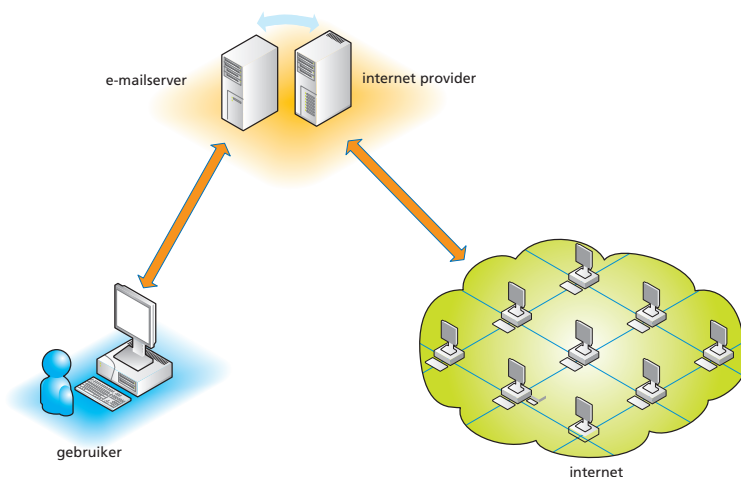
1.1 Internet

Internet is het grootste openbare en wereldwijde computernetwerk (WAN = Wide Area Network) dat er bestaat. Miljoenen gebruikers en computers over de hele wereld zijn erop aangesloten. Dat zijn niet alleen privépersonen, maar ook bedrijven, overheidsinstellingen, scholen, onderzoeksinstituten, enzovoorts.

World Wide Web

De bekendste en populairste toepassing van internet is het *world wide web* (kortweg *www* of het *web*). Het *www* is een verzameling van een enorm aantal *websites*.

Andere toepassingen van internet zijn e-mailen, communiceren met anderen (chatten, hives en facebook, twitter) en bestanden uitwisselen (downloaden en uploaden).

Schematische weergave van internet.

Toegang tot internet

Om toegang te krijgen tot internet heb je een aansluiting nodig, bijvoorbeeld via een ADSL- of een kabelverbinding. Daarnaast heb je een *account* (abonnement) nodig bij een *internet service provider (ISP)*. Je krijgt een *gebruikersnaam* en *wachtwoord* om in te loggen. Naast toegang tot het web, krijg je van de provider meestal ook een e-mailadres.

Bekende providers zijn Planet, Xs4all, Het Net (alle van KPN), en kabelmaatschappijen zoals Chello en Ziggo.

1.2 Internetaansluiting

Via internet kan je computer met elke andere computer in de wereld contact maken. Daarbij is van belang dat:

- je een aansluiting hebt op het internet
- jouw computer 'weet' waar die andere computer staat
- er eenduidige afspraken gemaakt zijn om de computers met elkaar te laten 'praten'.

Een internetaansluiting kan gerealiseerd worden via de telefoonlijn of via het tv-kabelnetwerk. Via de telefoonlijn zijn er drie mogelijkheden: PSTN, ISDN en ADSL.

1 - Gewone telefoonlijn (PSTN)

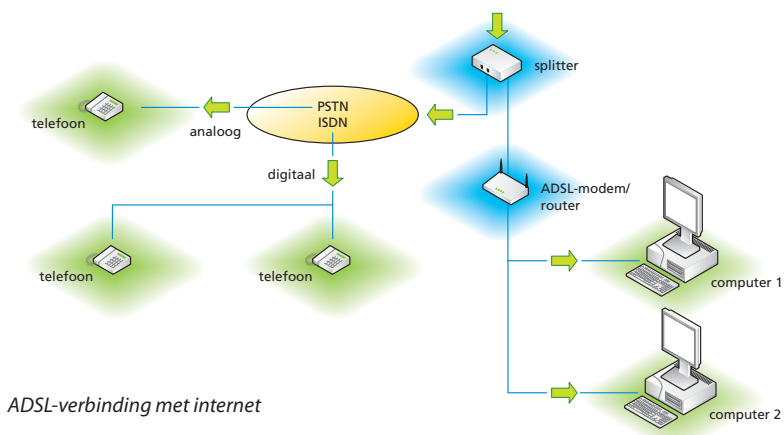
PSTN (Public Switched Telephone Network) is de ouderwetste telefoonlijn. De elektrische signalen die worden getransporteerd zijn *analoge* signalen. Je kunt via PSTN ook internetten door in te bellen via een *modem*. Nadeel is dat je maar één ding tegelijk kunt doen: of internetten of bellen. Bovendien is de verbinding erg traag. Daarom wordt deze manier van internetten tegenwoordig vrijwel niet meer gebruikt.

2 - ISDN

ISDN (Integrated Service Digital Network) is de *digitale* versie van de telefoonverbinding. Daarbij worden de analoge elektrische signalen omgezet in enen en nullen. Voordeel is dat je meerdere telefoonnummers via dezelfde aansluiting kunt gebruiken. Je kunt ook tegelijk bellen en internetten. Bovendien is de snelheid iets hoger.

3 - ADSL

ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line) is een digitale internetverbinding die gebruikmaakt van de gewone telefoonlijn (PSTN of ISDN). Met een *splitter* wordt de telefoonlijn gesplitst: één lijn voor telefoongesprekken en één voor de internetverbinding. Het ADSL-modem zorgt voor de verbinding tussen je computer en internet. Meestal zit er in het modem ook een *router* ingebouwd om de internetverbinding met andere computers te delen. Een ADSL-verbinding heeft een veel hogere snelheid dan ISDN.

4 - Kabel

Het tv-kabelnetwerk (de *kabel*) is oorspronkelijk aangelegd om tv-signalen te transporteren. Via de kabel kun je net zo snel internetten als via ADSL. Kabelmaatschappijen bieden ook telefoondiensten aan waardoor ook bellen via de kabel mogelijk is.

Breedband

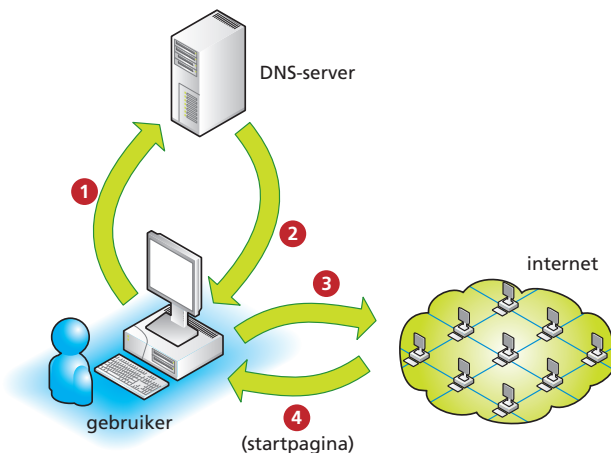
Het begrip *bandbreedte* geeft de snelheid aan waarmee gegevens worden getransporteerd. Bij een telefoonleiding is deze snelheid laag, maar bij ADSL- of kabelverbindingen is een veel hogere snelheid mogelijk: er kunnen meer gegevens tegelijk verstuurd worden. Daarom worden ADSL en kabel *breedbandverbindingen* genoemd.

1.3

Webadressen

Net zoals een huis een adres heeft, met postcode en huisnummer, zo heeft ook elke computer in een netwerk een uniek adres. Het adres van de computer is het *IP-nummer* (IP is de afkorting van Internet Protocol). Ook alle websites hebben een uniek IP-adres. Dit bestaat uit vier getallen, gescheiden door punten, bijvoorbeeld 192.18.248.55.

Om naar een website te gaan, moet je het IP-adres invoeren, maar dat is vaak lastig te onthouden. Daarom wordt meestal een *webadres* of *URL* (Uniform Resource Locator) gebruikt, bijvoorbeeld: www.vanbuurtboek.nl.

Opzoeken van een website via een DNS-server.

De *browser* - dat is een programma waarmee je webpagina's bekijkt - moet het webadres dat je hebt ingevoerd, omzetten in het IP-nummer van de website. Daartoe maakt de browser contact **1** met de DNS-server (Domain Name System) van je provider. Deze bevat een database met de IP-adressen van alle bekende webadressen. De DNS-server stuurt het IP-nummer terug **2** naar de browser. De browser stuurt vervolgens een verzoek naar dat IP-adres **3** om de startpagina (of een andere pagina) terug te sturen naar de browser **4**.

Omdat het nogal wat tijd kost om telkens de DNS-server te raadplegen, maakt Windows gebruik van een *Hosts-bestand*. Dit is een tabel met daarin de adressen van websites die je al eens eerder hebt bezocht. Als de website die je wilt bezoeken daar niet in staat, wordt alsnog contact gezocht met de DNS-server.

Domein en domeinnaam

Internet is verdeeld in zogenaamde *domeinen*. Een domein is te herkennen aan de twee- of drieletterige code. Het bekendste domein is *.com* dat staat voor commercieel. Er zijn ook landendomeinen, zoals *.nl* voor Nederland en *.eu* voor Europa.

Structuur webadres

Een webadres (URL) heeft meestal een structuur zoals: <http://www.vanbuurtboek.nl>

De betekenis van de onderdelen is als volgt:

http	de website werkt volgens het hypertext transfer protocol
www	de website maakt deel uit van het world wide web
vanbuurtboek	de domeinnaam van de website
nl	het landdomein, de aanduiding van Nederland.

De afzonderlijke webpagina's staan meestal in aparte mappen. Het adres van een webpagina is dan bijvoorbeeld: <http://www.vanbuurtboek.nl/site/nieuws.html>

Hierin is *site* de naam van de map en *nieuws.html* de bestandsnaam van de pagina. Deze namen zijn van elkaar gescheiden door een slash (/).

Andere webadressen

Commerciële organisaties hebben meestal *.com* als laatste deel van het webadres. Internationale bedrijven en organisaties hebben vaak websites in verschillende talen. Het adres begint dan vaak met een landaanduiding en zonder de aanduiding *www*. Zo is *nl.msn.com* het adres van de Nederlandstalige website van MSN.

Heeft een bedrijf veel verschillende activiteiten, dan krijgen de websites een voorvoegsel. Zo is het webadres van de Nederlandse routeplanner van Google: maps.google.nl

1.4 Protocollen

Om computers in een netwerk met elkaar te laten communiceren heb je duidelijke afspraken en regels (*protocollen*) nodig. De drie belangrijkste protocollen zijn:

TCP/IP het Transmission Control Protocol / Internet Protocol;

HTTP het Hypertext Transfer Protocol;

FTP het File Transfer Protocol.

1 - TCP IP

Als je gegevens verstuurt via internet, dan worden die gegevens in kleine pakketjes onafhankelijk van elkaar verzonden. Het verzenden gaat zo sneller. Het TCP-protocol houdt in de gaten of de pakketjes in de juiste volgorde aankomen en controleert ook of alle pakketjes zijn ontvangen. Als het nodig is, vraagt het protocol om een pakketje opnieuw op te sturen. Het IP-protocol is nodig om computers in een netwerk met elkaar te laten communiceren via IP-nummers.

2 - HTTP

Het HTTP-protocol is nodig voor de communicatie tussen browser en webserver. In het protocol zijn regels vastgelegd over hoe een browser aan de webserver een webpagina moet aanvragen. En hoe de webserver die webpagina moet terugsturen.

3 - FTP

FTP is een protocol waarmee computers bestanden verzenden of ontvangen van een andere computer. De *client* (jouw computer) maakt verbinding met een ftp-server. Na controle of je toegang mag hebben (via gebruikersnaam en wachtwoord) laat de ftp-server je toe en kun je bestanden van de ftp-server downloaden. Dat betekent dat je een bestand over internet naar je toe haalt. En via hetzelfde protocol kun je bestanden naar een website uploaden. Bijvoorbeeld een nieuwe internetpagina naar je website.

1.5 E-mail gebruiken

ECDL 7.5.1.1

ECDL 7.5.3.1

Eén van de belangrijkste communicatiemiddelen is het *elektronische post-systeem* of *e-mail*. Aan het account bij een internetprovider is gewoonlijk ook een *e-mailaccount* gekoppeld. Meestal wordt het e-mailverkeer geregeld via een speciaal programma op je eigen computer, zoals Microsoft Outlook, Windows Mail of Thunderbird.

E-mail wordt vooral gebruikt voor het versturen van korte informele berichten, zowel bij zakelijke als persoonlijke communicatie. Communicatie via e-mail heeft dezelfde status als die per brief. Voorwaarde is wel dat zekerheid bestaat over de afzender en er moet achteraf niet aan geknoeid kunnen worden. In zulke gevallen is het gebruik van een zogenaamde *elektronische handtekening* handig.

Belangrijke voordelen van e-mail ten opzichte van gewone post zijn:

- het is snel en efficiënt; het duurt enkele seconden tot hooguit een paar minuten voordat een bericht aan de andere kant van de wereld is
- besparing op verzendkosten
- je kunt tekst combineren met bijvoorbeeld afbeeldingen of geluid
- je kunt bestanden als bijlage meesturen, zoals documenten of foto's
- met één druk op de knop kun je een bericht tegelijkertijd naar meerdere personen versturen.

E-mail wordt ook gebruikt voor toepassingen zoals:

- **e-zine**: een elektronisch tijdschrift waarop je een abonnement kunt nemen en dat via e-mail wordt verstuurd
- **nieuwsbrief**: informatie over een bepaald onderwerp waarvoor je je kunt aan- en afmelden
- **junkmail**: e-mail waaraan door de ontvanger weinig waarde wordt toegekend
- **hoax**: onzin-emailbericht, vaak met een waarschuwing tegen een dreiging of een onbekend virus
- **spam**: ongewenste e-mail met vaak dubieuze inhoud die ongevraagd aan een groot aantal ontvangers wordt verstuurd.

Webmail

Als je niet op je eigen computer kunt werken, of je bent onderweg op reis of op vakantie, dan kun je *webmail* gebruiken. Dat betekent dat je via de website van je provider berichten kunt lezen en versturen. Op de website log je in met je *gebruikersnaam* en *wachtwoord* dat je ook voor je gewone e-mailaccount gebruikt. Via internet kun je daarmee altijd en overal ter wereld je e-mail afhandelen.

Een andere mogelijkheid is dat je een account neemt bij services zoals GMail (van Google), Hotmail of Live Mail (van Microsoft) of Yahoo! Mail. Deze e-mailservices zijn alleen toegankelijk via de betreffende websites.

1.6 E-mailverkeer

Een van de belangrijkste communicatiemiddelen op internet is het *elektronische postsysteem*. Daarbij stuur je berichten via elektronische weg naar andere computers. Vandaar de naam: *e(lectronic)-mail*. Om e-mail te kunnen versturen en ontvangen kun je een e-mailprogramma gebruiken, zoals Outlook, Windows Mail of Thunderbird. Je hebt toegang tot internet nodig. Aan het account bij een internetprovider is gewoonlijk ook een e-mailaccount gekoppeld. De provider heeft een e-mailserver om je berichten te versturen en op te halen. De e-mailserver zorgt ervoor dat een bericht bij de juiste afzender terechtkomt.

Protocollen

De e-mailserver gebruikt twee protocollen: *SMTP* (Simple Mail Transfer Protocol) voor het versturen van berichten en *POP3* (Post Office Protocol, versie 3) voor het ophalen van berichten. Voor het ophalen kan ook het *Internet Message Access Protocol* (IMAP) gebruikt worden. Dit is handig als je met een PDA werkt of via internet je e-mail wilt raadplegen (*webmail*).

E-mail verzenden en ontvangen

Bij het maken van een e-mail-account geef je de naam op van de e-mailserver van de provider. Meestal is dat iets als *mail.provider.nl*. Ook geef je een gebruikersnaam en wachtwoord op. Beide zijn nodig om toegang te krijgen tot de e-mailserver.

Bij het versturen van een bericht, geef je het e-mailadres op van de geadresseerde. Er wordt dan contact gemaakt met de e-mailserver. Het SMTP-protocol van de server controleert of alles in orde is en slaat het bericht op de e-mailserver op. De server stuurt het bericht vervolgens via internet naar de e-mailserver van de geadresseerde (ontvanger).

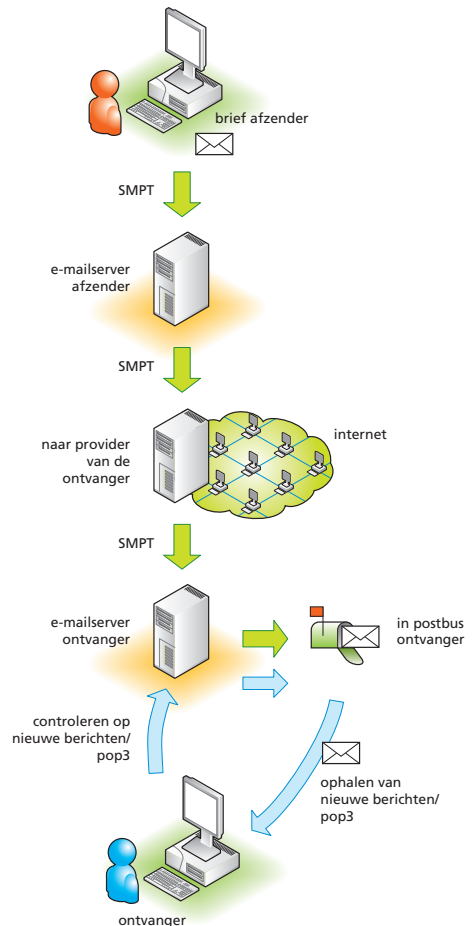
Bij het ophalen van een berichten wordt contact gemaakt met de e-mailserver. Nadat gecontroleerd is of je gemachtigd bent om berichten op te halen, worden deze van de server opgehaald en in je Postvak IN gezet.

IMAP en POP3

Bij gebruik van *IMAP* werk je op de server waarop de e-mailberichten zich bevinden. Op die server staat ook de mappen van je postvakken (zoals Postvak IN). De mappenstructuur van postvakken wordt voor alle gebruikers bijgehouden op de server.

Als je berichten ophaalt via *IMAP*, dan verschijnen de berichten in je e-mailprogramma, maar ze blijven ook op de server staan. De berichten op de server en in je programma worden *gesynchroniseerd*. Dat wil zeggen dat er een link wordt gelegd tussen de berichten op de server en op je computer. Je hebt wel continu een internetverbinding nodig.

Belangrijk voordeel van *IMAP* is dat je vanaf meerdere plekken en met meerdere gebruikers tegelijk kunt inloggen op hetzelfde e-mailaccount om e-mail te bekijken, bewerken en versturen: alles wordt immers bijgehouden op de server. Om deze reden wordt *IMAP* veel gebruikt in een bedrijfsomgeving. Een ander voordeel is dat je ook alleen de berichtkoppen kunt ophalen; je hebt dan snel een overzicht van berichten. Handig als je onderweg bent en een langzame verbinding hebt zoals op een PDA.

E-mailverkeer: groen=opsturen, blauw=ophalen.

POP3 is het meest gebruikte protocol voor het overbrengen van e-mail van een server naar een e-mailprogramma. Dat gebeurt via een zogenaamde TCP/IP-verbinding. Je haalt de e-mailberichten op van de server en slaat ze op je computer op.

Gebruikelijk is dat de berichten van de server worden verwijderd en de internetverbinding wordt verbroken. Daarna kun je de e-mail op je eigen computer bekijken, bewerken en versturen. In veel e-mailprogramma's kun je instellen dat de berichten wel op de server blijven staan. Handig als je via internet je e-mail wilt raadplegen (*webmail*).

De meeste e-mailprogramma's zoals Outlook en Thunderbird ondersteunen zowel het IMAP als POP3 protocol. Alle bekende internetproviders bieden een e-mailaccount aan voor POP3, maar meestal geen IMAP. Een modern IMAP-systeem ondersteunt zowel een '*connected mode*' als een '*disconnected mode*' (de POP3-methode).

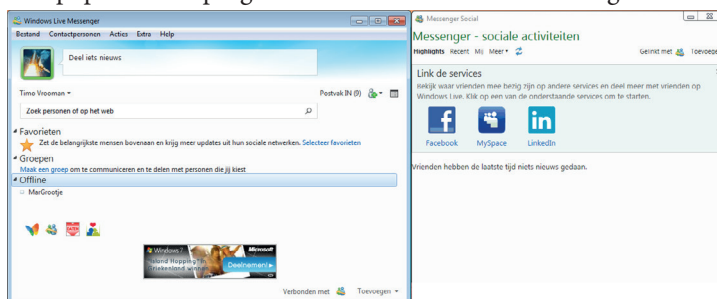
1.7 Direct contact

Via internet kun je op verschillende manieren *direct contact* leggen met andere personen. We bespreken een enkele mogelijkheden.

Instant messaging

Een veelgebruikte manier van direct contact is *instant messaging*, afgekort met *IM*. Met een speciaal programma communiceer je via internet vanachter de computer of tablet direct (*real time*) met anderen, waar ook ter wereld. Je ziet wie er online zijn en je typt korte zinnen en opmerkingen om informatie uit te wisselen. Dit wordt ook wel *chatten* genoemd (Engels voor babbelen, kletsen). Bovendien kun je makkelijk bestanden uitwisselen, zoals foto's of tekstdocumenten. Je gebruikt een microfoon en geluidsboxen om direct te praten, of een webcam voor visueel contact. De kosten zijn laag, want het gebruik is bij je internetabonnement inbegrepen.

Een populair chatprogramma is Windows Live Messenger:

VoIP

Bij bellen via internet of *internettelefonie* wordt het telefoongesprek gevoerd via internet op basis van het TCP/IP-protocol. Dit wordt *Voice over IP*, of kortweg *VoIP* genoemd. Telecom- en kabelbedrijven bieden het aan in combinatie met een internetabonnement. Je krijgt een speciaal modem waarop zowel de compu-

ter als de telefoon wordt aangesloten. De gesprekken gaan via een afgeschermd en beveiligd deel van het internet.

Naast deze hardware-oplossing is er ook een softwarematige oplossing. Met programma's zoals Skype en Google Talk kun je met je computer bellen via internet. De gesprekken gaan via het openbare internet. Ze zijn daarom wat gevoeliger voor storingen. Gesprekspartners moeten hetzelfde programma gebruiken.

In het gebruik lijken ze op chat-programma's. Je kunt zien welke contactpersonen online zijn. Je kunt ook videogesprekken voeren met behulp van een webcam. Tegen geringe kosten kun je naar vaste of mobiele nummers te bellen. Bovendien kun je, net als bij e-mail, heel makkelijk bestanden versturen naar de gesprekspartner.

SMS

Een dienst waarbij je contact legt via een mobiele telefoon, is de *Short Message Service*, afgekort *SMS*. Via deze dienst kun je met een mobiele telefoon korte berichten (max 160 tekens) versturen of ontvangen. De berichten worden via een speciaal aangelegd gsm-netwerk verstuurd. Het versturen van een berichtje kost niet veel, maar je betaalt wel altijd voor 160 tekens. Een bericht ontvangen is gratis.

Handig is dat je iemand ook een berichtje kunt sturen als zijn/haar telefoon uit staat. In de loop van de tijd is een speciale sms-taal ontstaan, waarbij woorden worden afgekort om tekens te besparen, bijvoorbeeld *w8 ff* (voor: *wacht even*).

Weblog

Een *weblog*, of kortweg een *blog* is een online dagboek waarin de auteur (de blogger) informatie, ervaringen en meningen deelt met de bezoekers van de blog. De meest recente informatie staat bovenaan in de blog. Een blog kan tekst bevatten,

maar ook foto's, video's of podcasts. Vaak is er de mogelijkheid om op de inhoud van de blog te reageren. Bijna altijd kun je via een RSS-feed een abonnement nemen op nieuwe berichten op de weblog.

De website *www.weblog.nl* is speciaal bedoeld voor het maken en publiceren van weblogs. Zo'n weblog kun je als een aparte website benaderen.

1.8 Virtuele gemeenschappen

Virtuele gemeenschappen – ook wel *online communities* genoemd – zijn een soort praatgroepen op internet. Ze worden gevormd door mensen met gemeenschappelijke interesses, die elkaar op de hoogte houden van nieuwtjes. Er worden bestanden en tips uitgewisseld, afspraken gemaakt en er wordt gechat. Meestal kennen deelnemers elkaar alleen online. Soms is het een gemeenschap rond een speciale website, soms ontstaan communities min of meer spontaan.

Forums

Daarnaast zijn er ook *internetforums*. Een forum is meestal onderdeel van een website waar je informatie, meningen en standpunten kunt uitwisselen. Je kunt er reageren op stellingen of vragen over een bepaald onderwerp. De onderwerpen en het niveau van de discussie variëren sterk. Een groot aantal forums is te vinden via de website *forum.startpagina.nl*.

Chatten

Een *chatroom* is een virtuele ruimte waar je kunt chatten. Ze staan op websites waar mensen met een bepaalde interesse elkaar ontmoeten en babbelen. Dat gaat net als bij MSN Messenger door korte tekstberichtjes te typen. Je kunt onder je eigen naam chatten, maar je kunt je ook onder een pseudoniem aanmelden (met een *nickname*), dan blijf je anoniem. Sommige chatrooms worden gecontroleerd, bijvoorbeeld op obscene taalgebruik. Andere worden niet gecontroleerd.

Sociale netwerken

Virtuele gemeenschappen bestaan er in verschillende soorten. Er zijn websites voor *sociale netwerken*. Het belangrijkste doel hiervan is *socializen*: berichtjes naar anderen sturen, lezen wat mensen meemaken, leuke foto's laten zien en videofilms van anderen bekijken. Eigenlijk alles wat je met vrienden uit het echte leven ook zou doen.

Online games

Er zijn veel websites waar je een spel kunt spelen. Dat varieert van poker en bingospelletjes tot zeer uitgebreide *online games*, zoals *World of Warcraft*. Dat is een complete virtuele wereld, waarin spelers beginnen met een karakter (*avatar*) dat niets heeft en in een virtuele wereld stad en land moet afreizen om aan kleren en wapens te komen.

Voorzorgsmaatregelen

Op communities zoals Facebook plaatsen gebruikers een profiel van zichzelf. In dat profiel staan persoonlijke gegevens, een korte omschrijving van jezelf, vaak ook een foto. Dat is leuk, dan kan iedereen zien wie je bent. Maar er zitten ook nadelige kanten aan. Alles wat je van jezelf laat zien kan door anderen gebruikt worden op een manier die jij niet wilt. Bijvoorbeeld: het bedrijf waar je solliciteert, heeft je profiel op Facebook bekeken, maar ook de malle foto's die je daar voor je vrienden hebt neergezet.

Dat is te voorkomen door je profiel niet openbaar te maken. Maar ja, dan ziet niemand je gegevens meer... Bedenk daarom goed wat je doet en wat je publiceert als je deelneemt aan een online community.

Kwaadwillenden kunnen met de verzamelde gegevens heimelijk een digitaal dossier aanleggen (en doorverkopen) met persoonsgegevens, en dit bijvoorbeeld combineren met gezichtsherkenningsoftware. Of gegevens verzamelen ten behoeve van persoonlijke spam, stalking (hardnekkig volgen van iemand), pesten en (bedrijfs)spionage.

1.9 Internetdiensten

Elektronische handel

Elektronische handel wordt wel aangeduid met de term *e-commerce*. Hieronder verstaan we de uitwisseling van goederen en diensten via internet. Via een elektronische catalogus op internet kun je online – vanachter je computer – *producten* kopen, zoals boeken, cd's en dvd's, kleding en voedsel. Maar ook *diensten*, zoals het afsluiten van een lening, het huren van een auto, het boeken van een hotelkamer, het kopen van vliegtuigtickets of kaartjes voor een theatervoorstelling.

Als je online winkelt, kies je een product uit een elektronische catalogus. Met een muisklik plaats je het product in een elektronisch winkelwagentje. Als je gaat afrekenen, moet je een aantal persoonlijke gegevens opgeven, waaronder een e-mailadres. Nadat je betaald hebt, ontvang je meestal een orderbevestiging per

e-mail. Betalen van de bestelling kan op verschillende manieren: met een creditcard, een elektronische overschrijving, onder rembours (betalen bij afleveren) of via een acceptgiro.

Elektronisch bankieren

Elektronisch bankieren wordt ook wel *internetbankieren* of online bankieren genoemd. Hierbij regel je je bankzaken online. Je kunt je saldo bekijken, zien wat er afgeschreven is, overschrijvingen doen en je spaarrekening beheren. Je moet eerst inloggen met een gebruikersnaam en een wachtwoord. Voor het maken van overboekingen is een aparte code nodig. Sommige banken werken met codelijsten, bijvoorbeeld de TAN-codes van de Postbank. Bij andere banken krijg je een elektronisch apparaatje, waarmee je een code kunt berekenen.

Omdat iedereen natuurlijk bezorgd is of het wel goed gaat (wordt je rekening niet leeggehaald?) werkt het via beveiligde verbindingen. Maar zelf moet je natuurlijk ook op je gegevens letten: houd je gebruikersnaam en wachtwoord geheim.

Overheidsdiensten (e-government)

E-government kan worden omschreven als het gebruik van informatie- en communicatietechnologie (ICT) bij overheidsdiensten. Het doel is de dienstverlening van de overheid naar de klant (burger) te verbeteren en het efficiënt en klantgericht functioneren van de overheidssector te bevorderen. We noemen twee voorbeelden:

De Belastingdienst Iedere Nederlander moet inkomstenbelasting betalen. Daarvan moet je aangifte doen. In het totaal gaat het om miljoenen aangiften. De aangifte kan tegenwoordig geheel digitaal en via internet geregeld worden.

Voertuigregistratie De Rijksdienst voor het wegverkeer (RDW) registreert gegevens van voertuigen: het kenteken van de auto, de WA-verzekering (Wettelijke Aansprakelijkheid), de APK (Algemene Periodieke Keuring) en de motorrijtuigenbelasting. Ook als particulier kun je allerlei technische gegevens van een auto opvragen door het kenteken in te voeren.

2

VEILIGHEID OP INTERNET

In dit hoofdstuk:

- beveiligde websites
- Veilig surfen
- Beveiligde websites
- Formulier invullen en betalen
- Ongewenste software
- Virussen
- Cookies
- Pop-upblokkering
- Veilig het web op
- Werken op een openbare computer
- Spam, hoax, phishing en pharming
- Netiquette
- Doen en laten

Veilig surfen

www.digibewust.nl

www.veiligophetweb.nl

www.surfsafe.nl

veilig.kennisnet.nl

www.3xklappen.nl

2.1 Veilig surfen

Waar moet je op letten als je via internet je bankzaken regelt, of je bestelt iets bij een internetwinkel? Is het versturen van persoonlijke gegevens, rekeningnummers of creditcardgegevens wel veilig? Of kunnen anderen meekijken en daarna met jouw gegevens je bankrekening plunderen? Wat zijn de risico's bij het downloaden van programma's en bestanden? Hoe komen er gevaarlijke programma's op je computer terecht en wat doen ze? Wat kun je ertegen doen?

Er zijn allerlei zaken waarmee je bij het surfen op het web rekening moet houden. Een paar websites met informatie en adviezen staat in het kader hiernaast. In het deel *Compact ICT* (ECDL-module 1) besteden we uitgebreid aandacht aan veiligheid op internet. Hieronder gaan we in op maatregelen die je kunt nemen om veilig te surfen.

2.2 Beveiligde websites

Regel je via internet je bankzaken of bestel je iets bij een internetwinkel, dan moet je persoonlijke gegevens, zoals rekeningnummers of creditcardgegevens via een *beveiligde verbinding* versturen. Iemand die meekijkt, kan de gegevens dan niet ontcijferen.

Niet alleen de verbinding, maar ook sommige websites (zoals voor elektronisch bankieren) zijn beveiligd. Uitsluitend de rekeninghouder mag de gegevens inzien en overschrijvingen doen.

Om toegang te krijgen tot een beveiligde website moet je een *gebruikersnaam* en *wachtwoord* invoeren. Bij internetbankieren moet je vaak ook *codes* invoeren.

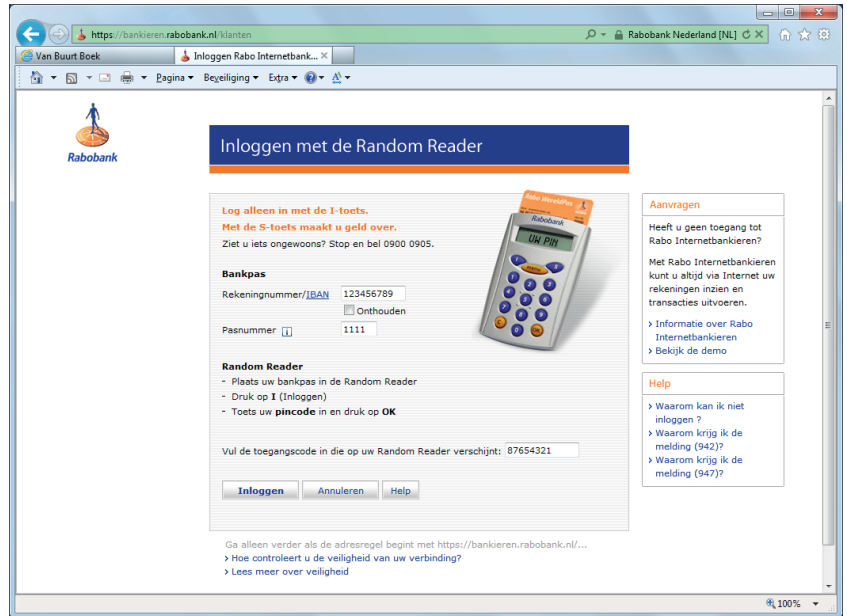
Certificaten

Een beveiligde website gebruikt van een *digitaal certificaat*. Dat is een officiële verklaring waarmee de identiteit wordt vastgesteld (*authenticatie*) en de *betrouwbaarheid is gegarandeerd*. Deze wordt verleend door een certificeringsinstantie, bijvoorbeeld VeriSign.. Je kunt het certificaat zien dat is toegepast.

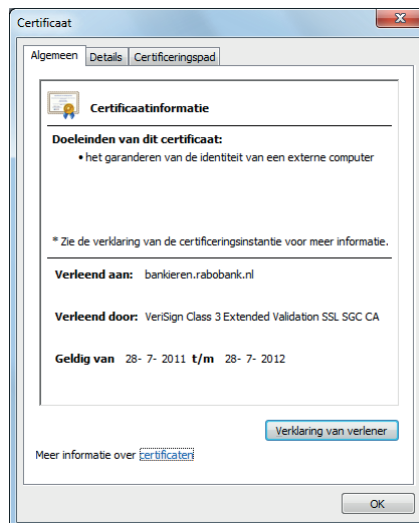
Certificaten worden ook gebruikt om een *digitale handtekening* onder een e-mailbericht te zetten. Zo kun je bestanden 'verzegelen', zodat ze niet meer ongemerkt zijn te wijzigen.

Opdracht 2.1 Certificaat

- 1 Ga naar de website: www.rabobank.nl
- 2 Klik in de menubalk op Internetbankieren of klik op > Inloggen.
Het inlogvenster voor telebankieren verschijnt:

- 3 Rechtsklik in het venster en kies **Eigenschappen** in het contextmenu.
- 4 Klik in het venster **Eigenschappen** op de knop **Certificaten**.
Het venster **Certificaat** verschijnt met informatie over het certificaat:

- 5 Door wie is het certificaat verleend?

SSL en encryptie

Een beveiligde verbinding gebruikt het SSL (*Secure Socket Layer*) protocol. Bij een beveiligde website begint het webadres met *https* (in plaats van het gebruikelijke *http*). Bovendien staat er een hangslotje rechts in de adresbalk. De identiteit van de website is dan zeker. Voor alle zekerheid krijgt de adresbalk ook nog een groene kleur.

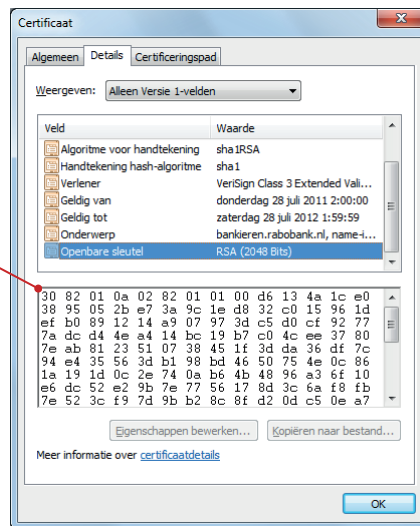
Bij gebruik van *https* worden gegevens 'versleuteld'. *Encryptie* heet dat. Hierdoor zijn gegevens tijdens het verzenden onleesbaar. Een buitenstaander kan niet zien welke gegevens verstuurd worden. Tenminste, zolang deze de bijbehorende sleutels niet kent.

Bij encryptie zijn er twee sleutels: een *geheime sleutel* en een *publieke (openbare) sleutel*. Een boodschap codeer je met de publieke sleutel. Alleen als je de geheime sleutel kent, kun je de boodschap decoderen en weer leesbaar maken. Via een *https*-verbinding kun je zo veilig internetbankieren of je creditcardgegevens versturen bij winkelen op internet.

Opdracht 2.2 Encryptie

- 1 Activeer het tabblad **Details**.
- 2 Klik onder in de keuzelijst op **Openbare sleutel**.
De openbare beveiligingssleutel verschijnt in het vak eronder:

openbare sleutel

- 3 Sluit alle geopende dialoogvensters.

Opmerking:

Encryptie kun je ook los van het SSL-protocol toepassen als je gegevens onleesbaar voor anderen wilt versturen.

Internetwinkel

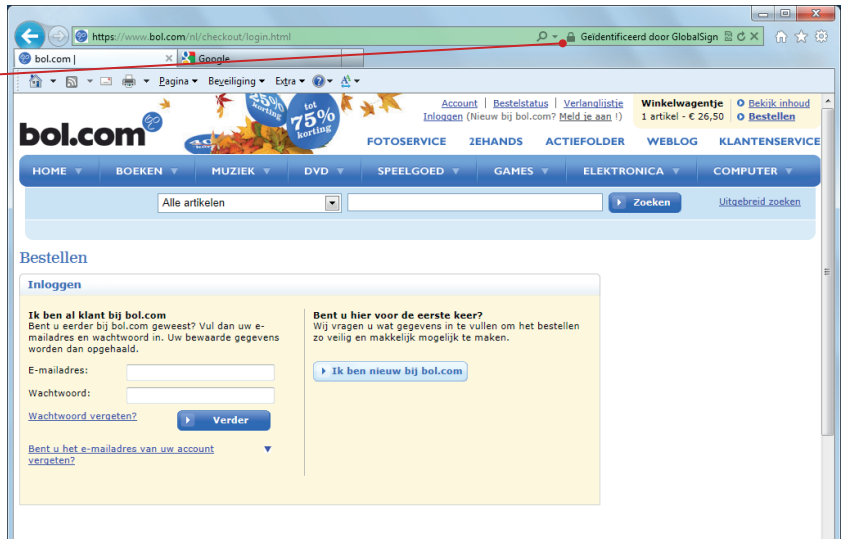
SSL-beveiliging kom je ook tegen bij internetwinkels. Je wilt natuurlijk niet dat een ander ziet wat je koopt, wat het kost en hoe je betaalt.

Je gaat naar de Nederlandse website van de internetwinkel Bol.com. Daar bestel je artikelen door te bladeren in de elektronische winkel. Als je uitgewinkeld bent, rond je de bestelling af om te betalen. Op dat moment ga je naar een beveiligd gebied.

Opdracht 2.3 Internetwinkel

- 1 Ga naar de website: www.bol.com/nl
- 2 Zoek een artikel van je keuze, bijvoorbeeld **Compact Excel 2010**, een boek van onze uitgeverij.
- 3 Voer de titel in het zoekvak in en druk op **Enter**.
- 4 Stop het boek in het winkelwagentje met klikken op **+ In winkelwagentje**.
- 5 Wil je nog meer bestellen, klik dan op de knop **Verder winkelen**.
Ben je uitgewinkeld? Klik dan op de knop **Bestellen**.
- 6 Het venster **Bestellen** verschijnt:

beveiligde website

In de adresregel zie je dat je in een beveiligde website bent aangekomen: er staat *https* en je ziet rechts het hangslotje . Bovendien is de adresbalk groen.

Er zijn nu twee mogelijkheden:

- bestel je voor de eerste keer, dan moet je in een formulier je gegevens invullen
- heb je al eerder iets besteld, dan ga je verder door in te loggen met je e-mail-adres en je wachtwoord.

2.3 Formulier invullen en betalen

Om de bestelling te kunnen opsturen, heeft Bol.com je gegevens nodig. Daartoe vul je een *formulier* in. Je hoeft niet alle velden in het formulier in te vullen. Alleen de velden met een zijn verplicht. Bij verplichte velden staat ook vaak een *.

Een formulier bevat vaak tekstvakken, keuzelijsten, aankruisvakjes en keuzerondjes. Andere formulieren bevatten soms keuzerondjes en uitklapmenu's (rolmenu's). Deze werken allemaal op dezelfde manier als in Windows.

Opdracht 2.4 Formulier invullen

- 1 Klik op de knop .
- 2 Vul het formulier in met je eigen gegevens, bijvoorbeeld:

verplicht veld

keuzerondje

http://www.bol.com/nl/elektronica/index.html

- 3 Als je klaar bent, klik je op de knop **Naar verzendwijze & cadeauservice**. Als je fouten gemaakt hebt bij het invullen, dan kun je die nu corrigeren.

Je kunt nog een verpakkingswijze opgeven. Daarna krijg je een overzicht van je bestelling. Tot slot moet je nog een betalingswijze opgeven.

Bestelling afbreken

Als je de bestelling niet echt wilt plaatsen, dan breek je nu de bestelprocedure af.

Opdracht 2.5 Bestelling afbreken

- 1 Ga naar de homepage van Bol.com.
- 2 Klik bovenin op de knop **Bekijk inhoud** (van winkelwagentje).
- 3 Klik op de knop **Verwijder**.
De bestelprocedure wordt afgebroken.

Er zijn veel manieren om een procedure af te breken, of een formulier leeg te maken. Vaak is er een knop **Terug** of **Annuleren** of **Formulier leegmaken**. Om verder te gaan met een bestelling zie je vaak een knop **Ga verder** of **Verzenden**.

Betalen

Als je de bestelling daadwerkelijk plaatst, moet je de betalingswijze aangeven. Pas dan wordt de bestelling definitief.

Opdracht 2.6 Betalen

- 1 Als je met de bestelling wilt doorgaan, klik je op **Naar betalen**.
Het venster er zo uit:

The screenshot shows the Bol.com checkout page. The browser address bar displays 'https://www.bol.com/nl/checkout/payment.html?DARGS=nl/checkout/check.jsp.3'. The page header includes the Bol.com logo, a '75% korting' banner, and navigation links like 'Account', 'Bestelstatus', 'Verlanglijstje', 'Winkelwagentje', 'Bekijk inhoud', and 'Bestellen'. Below the header is a search bar with 'Alle artikelen' and a 'Zoeken' button. The main content area is titled 'Bestellen' and contains a 'Betalen' section. This section prompts the user to 'Kies hieronder de methode waarmee u wilt betalen.' and offers three options: 'Creditcard' (with a CVC code field and a 'Creditcard toevoegen' link), 'Acceptgiro' (with a note about receiving the order), and 'IDEAL' (with a note about direct online payment and a 'Bank:' dropdown menu set to 'Rabobank'). Below these options is a section for 'Bol.com cadeaubon, cadeaukaart of coupon gebruiken' with a text input field and a 'Toevoegen' button. At the bottom of the payment section, it says 'Klik op 'Bestelling versturen' om uw bestelling definitief te maken.' and features a 'Bestelling versturen' button. To the right of the payment section is a 'Winkelwagentje' summary showing 'Totaal artikelen (1)' for €26,50, 'Verzendkosten' for €1,95, 'Subtotaal' for €28,45, and 'Totaal' for €28,45. Below this is an 'Adresgegevens' section with 'Factuuradres' and 'Bezorgadres' both listed as 'Dhr. D. Knecht, De Bleek 10, 2411 DT BODEGRAVEN, Nederland'. At the bottom right, there is a 'Verzendwijze & Cadeauservice' section showing 'Verzendwijze' as 'Binnenland (€ 1,95)', 'Cadeauservice' as 'Geen', and a zoom level of '100%'.

- 2 Kies een betalingswijze en vul de gegevens in.
- 3 Als je werkelijk wilt bestellen, klik je op **Bestelling versturen**.
- 4 Wil je de bestelling afbreken, dan ga je weer terug naar het winkelwagentje.
Daar verwijder je de bestelling en je logt uit.

Op webwinkels zijn er verschillende betalingsmogelijkheden:

- creditcard* het creditcardnummer, de vervaldatum en de tenaamstelling opgeven; deze methode is veilig zolang je op een beveiligde website werkt
- acceptgiro* een acceptgiro wordt meegestuurd met de bestelling; er worden geen financiële gegevens uitgewisseld; veilig want je betaalt pas als je de goederen hebt ontvangen
- iDeal* je betaalt op dezelfde manier als bij internetbankieren met dezelfde beveiligingsmaatregelen
- PayPal* een betalingssysteem waarbij via een tussenstation (PayPal) wordt afgerekend en er geen financiële gegevens worden uitgewisseld.

Vul persoonlijke gegevens, zoals creditcardgegevens, alleen in op beveiligde websites. Dat vermindert de kans op misbruik. Let erop dat:

- je een wachtwoord nooit aan anderen geeft
- je bij bestellingen gebruik maakt van Secure Socket Layer (SSL)
- je controleert of je via een beveiligde verbinding werkt (<https> en zichtbaar slotje)
- je geen URL's verspreidt van webpagina's die je bekijkt nadat je bent ingelogd.

2.4

Ongewenste software

Via internet kan er schadelijke of kwaadaardige software op je computer terechtkomen. De verzamelnaam daarvoor is *malware*. Dat kan bijvoorbeeld bij:

- het downloaden van een bestand
- het openen van een bijlage bij een e-mailbericht
- het toestaan van een cookie
- het openen van een pop-upvenster
- een bezoek aan een onbetrouwbare of valse website.

Virus, hacker en spyware

Een *computervirus* is een stukje software dat 'inbreekt' in je computer. Sommige virussen zijn tamelijk onschuldig, omdat ze zich alleen maar vermenigvuldigen. Ze richten wel schade aan, want internet kan erdoor overbelast raken. Andere virussen kunnen bestanden beschadigen of deze van je computer verwijderen.

Er belangrijkste soorten virussen zijn:

- bootsectorvirus* nestelt zich bij het opstarten van de computer in het geheugen en is continu actief
- worm* verspreidt zich geheel zelfstandig over een netwerk en richt daar schade aan
- tijdbomvirus* wordt actief op een vooraf ingestelde tijd.

Een *hacker* is iemand die probeert in te breken op de computer van iemand anders. Soms gebruikt hij daarvoor een *rootkit*, dat is een stel programma's om toegang te krijgen tot een andere computer. Maar het kan ook met een *trojaans paard*. Dat is een stukje software dat bijvoorbeeld verstopt zit in een bijlage bij een e-mailbericht of in een programma of bestand dat gedownload wordt. De hacker krijgt zo toegang tot de persoonlijke gegevens op de computer. Deze

worden daarna heimelijk verstuurd. Zulke spionageprogramma's worden *spyware* genoemd.

Antivirusprogramma

Je gebruikt een *antivirusprogramma* om je computer tegen virussen te beschermen. Je kunt het kopen of gratis van internet downloaden. Het programma controleert je computer niet alleen bij het opstarten, maar ook tijdens het surfen en e-mailen.

Let op:

Gebruik nooit twee antivirusprogramma's tegelijk. Meestal zitten ze elkaar in de weg en werkt je computer niet goed meer.

Firewall

Ongewenste bezoekers houdt je met een goede omheining buiten de deur. Zo'n omheining tussen je computer en internet heet een *firewall*. Deze regelt het verkeer tussen je computer en internet. Bij het versturen of ontvangen van gegevens controleert de firewall of dat is toegestaan.

Er zijn hardwarematige en softwarematige firewalls. Een hardwarematige firewall zit bijvoorbeeld in een *router*. Een softwarematige firewall is de firewall die standaard bij Windows wordt geleverd. Ander voorbeelden zijn Norton of Zone Alarm.

Let op:

Gebruik nooit twee softwarematige firewalls tegelijk. Meestal zitten ze elkaar in de weg en werkt je computer niet goed meer.

Updates

Omdat er steeds nieuwe spyware en virussen verschijnen, moet je het antivirusprogramma en een softwarematige firewall regelmatig *updaten*. Dat betekent dat je via internet deze nieuwste definities en instellingen ophaalt. Bij vrijwel alle programma's gebeurt dat automatisch.

2.5 Virussen

Ongeveer drie procent van alle verstuurde e-mail bevat een virus. Computervirussen worden vaak via een bijlage bij een e-mailbericht verspreid. Open je de bijlage, dan activeer je het virus en raakt je computer besmet. Wormvirussen staan er om bekend dat ze vaak via e-mailberichten worden verspreid.

Antivirusmaatregelen

Je kunt zelf veel doen om besmetting met computervirussen via e-mail te voorkomen:

- installeer een goed antivirusprogramma dat zowel binnenkomende als uitgaande e-mailberichten controleert
- houd het antivirusprogramma up-to-date
- open geen e-mailberichten die ongewenst zijn of door onbekenden zijn verstuurd; open ook de bijlagen bij dergelijke berichten niet; verwijder ongewenste berichten onmiddellijk, zonder ze te openen

- krijg je een bericht van een vertrouwde afzender met een onbekende bijlage, neem dan contact op voordat je de bijlage opent
- gebruik je gezonde verstand als er iets vreemds gebeurt.

Beveiliging in Outlook

In Outlook worden bijlagen met bepaalde extensies geblokkeerd. Zulke bijlagen staan erom bekend dat ze vaak besmet zijn met virussen. Dergelijke bestanden kun je daarom niet versturen of ontvangen via Outlook.

2.6 Cookies

Websites die je bezoekt, slaan vaak een zogenaamde *cookie* op je computer op. Dat is een klein tekstbestandje dat informatie bevat over de webpagina. Dat kan een nummer zijn waaruit blijkt dat je de website eerder bezocht. Maar een cookie kan ook persoonlijke gegevens bevatten, zoals je naam of e-mailadres. Tenminste als je die bij een websitebezoek opgeeft. Cookies worden ook gebruikt om automatisch een gebruikersnaam en wachtwoord in te vullen bij sommige websites.

Gevaren

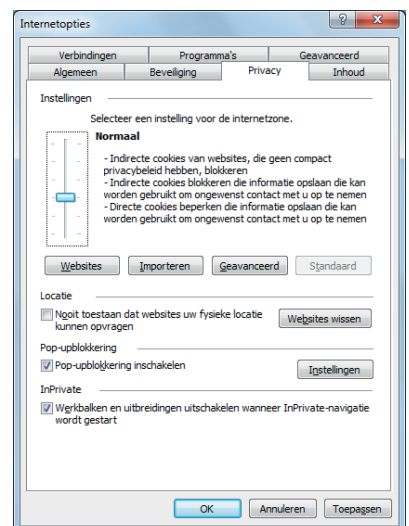
De meeste cookies zijn onschuldig. Maar sommige zijn gevaarlijk. Die komen van pop-upadvertenties die op sommige websites verschijnen. Via zo'n cookie kan men zien welke websites je bezoekt of probeert men persoonlijke gegevens te achterhalen.

Privacy-niveau instellen

In het venster **Internetopties** kun je op het tabblad **Privacy** instellen hoe met cookies wordt omgegaan. Dat wil zeggen welke cookies wel en welke niet worden geaccepteerd voor gebruik. Je stelt het gewenste privacyniveau in via een schuifbalk.

Opdracht 2.7 Privacyniveau instellen

- 1 Kies **Extra, Internetopties** en activeer het tabblad **Privacy**, zie hiernaast.
- 2 Lees de informatie in het venster naast de schuifknop.
- 3 Verplaats de schuifknop omlaag naar het niveau **Laag**.
- 4 Bekijk wat de invloed is op het blokkeren van directe cookies.
- 5 Verplaats de schuifknop omhoog tot **Normaal-hoog** en daarna tot **Hoog**. Vergelijk de instellingen voor de directe cookies.
- 6 Stel het door jou gewenste beschermingsniveau in. Meestal geeft het niveau **Normaal** of **Normaal-hoog** voldoende bescherming.
- 7 Sluit het dialoogvenster met **OK**.

2.7 Pop-upblokkering

Een *pop-upvenster* is een klein venster - vaak met speciale informatie - dat in een apart browservenster opent. Je komt ze soms tegen als je op een website moet inloggen of bij het boeken van een reis of vakantie via internet. In zo'n geval kun je de pop-upblokkering uitzetten met Extra, Pop-upblokkering, Pop-upblokkering uitschakelen.

Maar uitzetten is een minder veilige optie. De meeste pop-upvensters kunnen gelukkig geen kwaad. Maar er zijn ook pop-upvensters waarmee gevaarlijke software op je computer terecht kan komen, zie het hoofdstuk *Veiligheid op internet*.

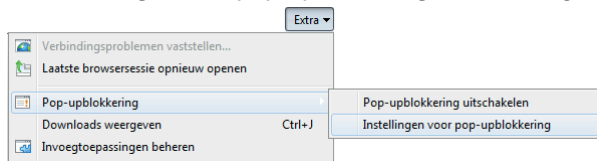
Daarom blokkeert Internet Explorer standaard alle pop-up-vensters. Wil je het venster toch zien, dan hef je de blokkering op.

Pop-upvensters toestaan

Gelukkig kun je het opheffen van de pop-upblokkering ook voor elke website apart regelen. Je doet dat via Instellingen voor pop-upblokkering. Je geeft daar op voor welke websites je pop-upvensters altijd wilt toestaan. Je gaat dat instellen voor de website *www.landal.nl*. Op dezelfde manier voeg je andere websites toe.

Opdracht 2.8 Pop-upblokkering

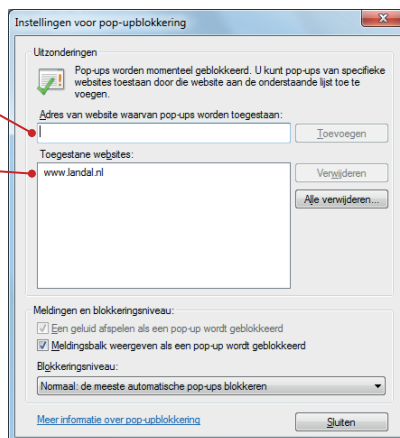
- 1 Kies Extra, Pop-upblokkering.
- 2 Kies Instellingen voor pop-upblokkering in het vervolgmenu:

- 3 Het venster **Instellingen voor pop-upblokkering** verschijnt.
- 4 Voer het webadres in: *www.landal.nl*
- 5 Klik op **Toevoegen** en de website wordt toegevoegd aan de veilige lijst:

webadres invoeren

veilige lijst

- 6 Sluit het dialoogvenster met de knop **Sluiten**.